

واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان

التیام بخشیدن میراث های جنگ در افغانستان

ایمیلی وینتر بیتم

جدی ۱۳۹۰

در مورد واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان

واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان موسسه مستقل پژوهشی مستقر در شهر کابل است که هدف آن انجام و عرضه پژوهش‌های با کیفیت در عرصه‌های مختلف جهت آگاهی دهی، و استفاده از آنها در تاثیر گذاری روی پالیسی‌ها و فعالیت‌های گوناگون میباشد. واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان با تقویت و ارتقا ظرفیت‌های تحلیلی و ایجاد فرصت برای تفکر و بحث، میکوشد تا فرهنگ پژوهش و آموزش را در این کشور بیشتر ترویج دهد. این اداره، همچنان، سعی مینماید تا زمینه‌های بازتاب اندیشه‌ها، مباحث علمی، و مناظره‌های را فراهم سازد که پنداشته میشود باعث بهبود و پیشرفت فکری و ذهنی در ابعاد مختلف در زندگی افغانها میگردد.

واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان در سال ۱۳۸۱ خورشیدی با همکاری سازمان‌های امدادی که در این کشور فعالیت دارند تأسیس گردیده و اعضای هیئت مدیره آنرا نماینده گان مراجع تمویل کننده، سازمان ملل متحد، ادارات غیر دولتی و دیگر نهاد‌های که در امور مختلف در افغانستان مصروف فعالیت اند، تشکیل میدهد. این اداره، در حال حاضر، عمدتاً از جانب کشور‌های دنمارک، فنلند، ناروی، سویدن، سوئیس، و انگلستان تمویل مالی گردیده و موسساتی مثل انستیتوت جامعه باز افغانستان (FOSIA)، بنیاد آسیایی (TAF)، کمیسیون اروپا (EC)، و مرکز بین المللی انکشاف تحقیقات (IDRC) نیز بعضی از پروژه‌های مشخص این اداره را حمایت مالی می نمایند.

نویسنده: ایمیلی وینتر بیتم

ترجمه به دری: عارف عمار

ویراستار و طراح گرافیک: هیگو ستیفن جکسن

شماره مخصوص نشریه واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان (1201D) است.

© ۱۳۸۹، واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان. بعضی از حقوق محفوظ است. این نشریه میتواند چاپ مجدد و تکثیر گردد، و یا در دستگاه‌های قابل بازیابی ذخیره، و یا به هر شکل و توسط هر وسیله‌ی، اعم از برقی، ضبطی و دیگر وسایل با ذکر مشخصات نویسنده و واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان انتقال گردد. هر گونه استفاده تجاری و خرید و فروش آن مجاز نیست. هرگاه این نشریه چاپ مجدد شده و یا به صورت برقی به دسترس گذاشته میشود، باید خط ارتباطی به سایت اینترنتی واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان (www.areu.org.af) در آن چاپ و یا روی صفحه اینترنتی گذاشته شود. برای هرگونه استفاده‌ی که در فوق مشخص نگردیده است، باید اجازه تحریری قبلی ناشر (واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان) از آدرس سایت اینترنتی areu@areu.org.af و یا تماس با شماره ۰۸ ۵۴۸ ۷۹۹ ۶۰۸ (+۹۳) بدست آید.

خلاصه گزارش

ده سال پس از سرنگونی طالبان، افغانستان بار دگر به یک محیط پر از منازعات و معافیت همه گیر تبدیل شده است. با درک این مطلب، سیاست حکومت افغانستان و همکاران جهانی اش بصورت فزاینده روی ختم خشونت ها از راه گفتگو با رهبران شورشی و ادغام مجدد جنگجویان آنها در اجتماعات افغانی، متمرکز شده است. در تلاش برای دستیابی به صلح، پالیسی سازان در امر محور قرار دادن عنصر عدالت بعنوان جزء اساسی روند مصالحه و ادغام مجدد، بصورت چشمگیری ناکام مانده اند و این وضعیت باعث تداوم همان رویکرد و برداشت غالب سالهای قبل از ۲۰۰۱ و بعد از آن شده است که تامین ثبات عمومی کشور را نسبت به تصفیه حساب های دوران جنگ در اولویت قرار می دهد. البته، این واقعیت که حکومت افغانستان و شرکاء بین المللی اش در امر تطبیق یک برنامه جامع برای تامین عدالت و جبران خساره جرایم جنگی گذشته و حال ناکام مانده اند، توانایی مردم را در چگونگی برخورد با میراث جنگ تضعیف کرده است. به تعقیب آن اکثریت مردمی که در این تحقیق واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان (AREU) شرکت کرده بودند به این باور بودند که آنها همچنان با واقعیهایی تلخ گذشته بصورت عاطفی، روانی و عملی دست و پنجه نرم می کنند و شدیداً آرزو دارند تا این وضعیت پایان یابد.

در سپتامبر ۲۰۰۹، واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان تحقیقی را پیرامون بررسی تاثیرات جنگ و درک اینکه مفاهیمی همچون "عدالت"، "صلح" و "مصالحه"، با در نظر داشت تخطی های جنگی از چه نوع مفهومی برای افغانها در اجتماعات محلی شان برخوردار است، راه اندازی نمود. تحقیقات پیگیر ساحوی از سپتامبر ۲۰۰۹ تا جنوری ۲۰۱۱ در ولایتهای کابل، بامیان و غزنی صورت گرفت و همزمان با آن مطالعات کتابخانه ای، مصاحبه های معلوماتی و برداشتهای نویسنده در جریان مجالس، کنفرانسها و بحث ها در کابل، تکمیل کننده این تحقیق بوده است. هدفهای اولیه این تحقیق عبارت بودند از:

- درک بهتر از میراث و پیامدهای جنگ و ناکامی در رسیدگی به تخطی های دوران جنگ و جنایات صورت گرفته بر اجتماعات افغانها.
- جمع آوری معلومات در باره خواستهها و آرزوهای گروههای گوناگون در افغانستان پیرامون عدالت انتقالی، صلح و مصالحه تا باشد که صدا های مردم افغانستان در بحث های پالیسی سازی شنیده شود.
- شناسایی راهبردها و مکانیسم هایی که به جرایم صورت گرفته شده در دوران منازعات رسیدگی کند و اینکه قادر باشد تا اجتماعات را در جهت ایجاد یک فضایی مناسب سوق دهد که در آن دیدگاههایی که قبلاً تصورش هم نمی شد مطرح شود و برای مکانیسمهای عدالت انتقالی جایگاه مشخصی در چارچوکات معین افغانی و اسلامی آن تثبیت گردد.

دریافت های کلیدی و سفارشها

با وجودیکه صلح خواسته کلیدی همه افغانها می باشد، اما عدالت برای همه در اولویت قرار دارد. این تحقیق به این نتیجه رسید که عناصری مانند عدالت، صلح و مصالحه وابسته به هم می باشند. بنابراین، موفقیت در هر یک از این عرصه ها، بستگی به تامین شدن بخش دیگر دارد. تحقیق حاضر این مطلب را نیز روشن ساخت که مردم بصورت اغلب عملگرا می باشند و آمادگی سازش برای دستیابی به صلح را دارند.

در اینجا به شماری از نتایج مهم این تحقیق اشاره می کنیم:

۱. به دست آوردن صلح در افغانستان یک اولویت اصلی تلقی می گردد به گونه ای که ارزیابی موثریت همه پالیسی ها و برنامه ها معطوف بر همین هدف قرار داشته باشد.
۲. نظرات و برداشتهای مردم در محلات از طریق تجارب فردی و جمعی شان از جنگ و منازعه خاطرنشان می شود. اینکه افغانها چگونه می خواهند با گذشته برخورد شود معطوف به شرایط خاص است که می تواند به مرور زمان قابل تغییر باشد.
۳. مکانیسمهای عدالت جزایی و حسابدگی جرمی از جمله راههای مناسب برای تامین عدالت شناسایی گردیده که در شرایط فعلی افغانستان عملی بودن آن بصورت گسترده دور از امکان به نظر می رسد.

۴. برای بخشش تخطی گران دوران جنگ هیچگونه عاقلمندی در میان مردم و قربانیان وجود ندارد زیرا مردم نمی خواهند گذشته خود را فراموش کنند. در بدل آن، مردم به لحاظ سیاسی چنین استدلال می کنند که گذشته را فقط به خاطر شرایط خاص فعلی می توانند بصورت مقطعی نادیده بگیرند.
۵. اقدامات جزایی در اشکال متفاوت از قبیل بازپرسی متخلفین و یا هم عزل مجرمان متهم از مقام های رسمی باعث کسب مشروعیت و احترام برای حاکمیت قانون گردیده و شرایط پیاده شدن صلح را در فرجام مهیا می سازد.
۶. صلح و عدالت دو مفهوم متضاد نیست. در افغانستان برداشت عمومی از اجرای عدالت کمی بیشتر از حد عدالت جزایی است و عمدتاً به مفهوم "التیام بخشیدن" تلقی می شود. درحالیکه اشکال دیگری از عدالت مانند عدالت جبرانی و عدالت ترمیمی می تواند به نحوی به خواسته های قربانیان رسیدگی کند و هم در تامین اهداف کلیدی صلح سازی و مصالحه نیز ممد واقع شود.
۷. دست یافتن به صلح پایدار در افغانستان منوط است به تامین امنیت، حکومت مشروع و به اجرا در آمدن عدالت و مصالحه.
۸. به منظور حفظ عدالت و رسیدن به صلح و مصالحه در افغانستان، به رویکردهای چند جانبه در سطوح گوناگون نیاز است تا اطمینان حاصل شود که این روند بصورت واقعی نمایندگی کننده و مشورتی می باشد.

عدالت جزایی در حال حاضر غیر عملی است اما اصلاحات در دولت لازم است

محاكمه های جزایی، بیشترین و پر طرفدار ترین خواست قربانیان را برای تامین عدالت تشکیل می داد اما با توجه به وجود فرهنگ معافیت، نا امنی و حکومتداری ضعیف، در شرایط فعلی غیر عملی به نظر می رسيد. البته این به معنای فراموش کردن تخطی ها گذشته و خساره های وارده نمی باشد. در بدل آن، آنها به این باور بودند که با توجه به شرایط فعلی حاضرند یک تصمیم سیاسی اتخاذ کنند یعنی فراموش کردن گذشته فقط برای حالا. بهر حال، از آنجا که خواست ها و آرزوهای مردم تشخیص داده شده است، اکثریت قاطع مردم طرفدار فراموشی گذشته نمی باشند و آرزو دارند با مساعد شدن زمینه و تامین امنیت، به جرایم جنگی دوران منازعات رسیدگی شود. بنا بر این، لازم است که در روند صلح اطمینان حاصل شود تا گزینه حساسدهی های آینده از برنامه ها خارج نشود.

وجود معافیت، نبود بک سیستم کارآمد عدلی دولتی و فساد گسترده از جمله فکتور هایی اند که بصورت کل سد راه مشروعیت حکومت افغانستان بوده و در ولایت غزنی بصورت خاص عامل قوام بخش شورشگری محسوب می شد. در نتیجه، خواست قوی در بین مردم وجود داشت که اصلاحات در حکومت از همین حالا شروع شود و قدرت ناقضین حقوق بشر در درون و بیرون از دولت از راههای پیگرد قانونی و یا عزل آنها از مناصب دولتی و تعیین افراد صادق، شایسته و مشروع بجای آنها، محدود گردد. بسیاری از مصاحبه شوندگان به این نظر بودند اگر در ترکیب اعضای حکومت تغییری صورت نگیرد و مجرمان از وظایف شان برطرف نشوند، پایان یافتن جنگ و مشکلات در کشور هرگز تحقق نخواهد یافت.

دولت افغانستان با همکاری شرکاء بین المللی اش باید:

- اطمینان دهند که روند صلح از معیار های بین المللی تعدی ننموده و باعث جلوگیری از تعقیب عدلی و قضایی مجرمان جنگی در آینده نمی شود. حل و فصل شکایات و ناراضیاتی ها در ساختار برنامه صلح و ادغام مجدد افغانستان (APRP) بصورت روشمند و مفهومی تعریف گردد تا تخطی های جدی حقوق بشری و جرایم علیه حقوق بین المللی بشری نادیده گرفته نشود.
- تمویل کنندگان بین المللی و سازمان ملل متحد باید دولت افغانستان را نسبت به تعهداتش در قبال حقوق بین المللی^۱ و برنامه کاری برای صلح، مصالحه و عدالت (APRR)، گوشزد کنند.

۱ افغانستان بصورت رسمی کنوانسیون های ذیل را تایید نموده و ملزم به پایبندی به آنهاست: کنوانسیون جینیو ۱۹۴۹ (به شمول پروتوکل الحاقی ۱۹۷۷)، کنوانسیون نسل کشی ۱۹۴۸ و کنوانسیون عدم انطباق محدودیت های قانونی برای جرایم جنگی و جرایم علیه بشریت ۱۹۴۸؛ کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان ۱۹۷۹؛ کنوانسیون بین المللی حقوق مدنی و سیاسی ۱۹۷۶؛ کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض نژادی ۱۹۶۶؛ کنوانسیون ضد شکنجه و دیگر رفتارهای ظالمانه، غیر انسانی و تحقیرآمیز یا جزا ۱۹۸۴ و کنوانسیون حقوق اطفال ۱۹۸۹. افغانستان همچنان یکی از امضاء کنندگان آیین نامه رم است که شامل فیصله های دادگاه بین المللی کیفری می گردد.

- تعهدات وعده شده در ارتباط به حقوق بشر و مسئولیت های مدنی در برنامه اولیت ملی (NPP) بخصوص تعهداتی که مربوطه به همکاری با کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان و نمایندگی سیاسی ملل متحد، یوناما در راستای بازنگری و تطبیق برنامه ها برای APRJ صورت گرفته است، مورد حفظ و حمایت قرار بگیرد
- تمویل کنندگان همکار باید بخش اعظمی از کمکهای شان را در راستای حقوق بشر و مسئولیت های مدنی از طریق NPP کانالیزه کنند.
- بر تقویت مکانیسمهای نظارتی و حسابدگی در ادارات تاکید شود تا از تخطی های افراد این ادارات جلوگیری بعمل آید. همچنان دستورالعمل های معاینه و بررسی افراد مانند بورد تعییناتی مقامات بلند پایه ریاست جمهوری تقویت شود و صداقت و دقت آنها در انتخاب افراد طوری بهبود یابد تا افراد متخلف به قدرت نرسند.
- اطمینان حاصل شود تا معاینات و بررسی ها در برنامه APRP به گونه ای تطبیق گردد که آن عده از مقامات بلند پایه طالبان که مرتکب جرایم سنگین ضد بشری می باشند، به مقامهای رسمی دست نیابند. در این راستا نیاز است تا بین دولت افغانستان و نیروهای یاری امنیت (ISAF) در باره تعریف "مصالحه سیاسی" توافقنامه ای به امضاء برسد که در آن مشخص شود کدامیک از جرایم قابل بخشش باشد و کدامیک نباشد.
- با در نظر داشت تاکید بر حقوق العباد در موارد جرایم سنگین، نیاز است که مشوره ملی و بازپرسی آراء عمومی صورت بگیرد تا تصمیم آنها در باره مساله عفو در افغانستان روشن گردد.
- قابل دسترس و کارآمد بودن سیستم عدلی-قضایی رسمی باید با قوت بهبود پیدا کند.
- در صورتیکه مکانیسمهای داخلی عدلی در افغانستان از تعقیب و تحقیق مرتکبین اصلی جنایات جنگی عاجز بماند، دادگاه کیفری بین المللی (ICC) باید یک تحقیق رسمی را به منظور پیگرد هرگونه جرایمی که از ۲۰۰۳ به این سو صورت گرفته راه اندازی کند.

پروسه هایی که خسارات قربانیان را به رسمیت بشناسد ومدافع حقوق آنها باشد، با اهمیت می باشد

اگرچه پالیسی سازان در افغانستان بارها صلح و عدالت را به صورت بدیل برای یکدیگر در نظر گرفته اند، جواب دهندگان ما در این تحقیق این دو عنصر را مرتبط با هم می دانند. همانگونه که پیشتر ذکر شد، عدالت در افغانستان همواره بصورت عمومی و گسترده تلقی شده است. ساده ترین تعبیری که از عدالت در بین مردم عادی وجود دارد وجود یک دولت مشروع مبتنی بر نمایندگی که بتواند از حقوق آنها دفاع کند و از مردم عادی مواظبت کند و در کنار آن امنیت لازم و احترام به حاکمیت قانون را در کشور مهیا سازد. تحقیق و بررسی از رنجها و مصیبت های مردم عادی در افغانستان، یادبود و گرامیداشت رسمی از تجربه های دوران جنگ، جبران خساره ها تا حد امکان و ابراز تاسف در برابر آسیبهای وارد آمده بر مردمان بی گناه می تواند بصورت بالقوه زمینه ساز تامین عدالت گردیده و در پایان دادن به آلام آنها موثر واقع شود و همچنان موجب فراهم شدن یک فضای سازنده برای صلح می گردد. اما ناگفته نماند که هریک از این پروسه ها چالشهای خاص خود را داشته و جواب دهندگان ما در این تحقیق نگرانی شان را در رابطه با پیامدهای امنیتی آن ابراز داشته اند.

دولت افغانستان با همکاری شرکاء جهانی اش باید:

- از نشر گزارش اخیر کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان (AIHRC) که یک مستند سازی از نقض حقوق بشر در منازعات چندین ساله است حمایت گردد و از امنیت تمامی کارمندانی که در تهیه این گزارش نقش داشته اند، اطمینان داده شود. با کمیسیون حقوق بشر در امر پخش این گزارش با حد اکثر ممکن حساسیت، همکاری شود که این کار نیازمند مشارکت طیف وسیعی از بازیگران بخصوص در سطوح محلی می باشد.
  - گزارش پروژه نقشه برداری ۲۰۰۵ کمشنری عالی ملل متحد (UNHCR) در امور پناهندگان باید بصورت رسمی نشر شود.
- ۲ نقشه برداری UNHCR همراه با گزارش کمیسیون حقوق بشر "صدایی برای عدالت" به رئیس جمهور کرزی با هدف مشخص زمینه سازی برای مستند سازیهای بعدی سپرده شد، اما UNHCR هرگز تصمیم به نشر این گزارش نگرفت.

- سازمان ملل متحد باید یک تحقیق مستقل را بر پایه گزارشهای UNHCR و نقشه برداری AIHRC و مستند سازی جامعه مدنی راه اندازی نماید و از تجارب دیگر بخشها نیز استفاده شود تا به دست یافتن به یک مکانیسم حقیقت-یاب برای آینده کمک شود.
- نقش تعلیم در امر خلق نمودن یک تاریخ واحد در افغانستان و تقویت اهمیت درس آموختن از گذشته باید مورد بازبینی قرار گیرد.
- تجلیل از روز قربانیان بصورت رسمی و عمومی صورت بگیرد و از قربانیان اتفاقی یادبود بعمل آید.
- اطمینان حاصل شود که پالیسی های جبرانی فعلی به درستی کار می کند.
- با در نظر داشتن اهمیت این مطلب که اقرار به جرم در پیشگاه خیلی از افراد یکی از اصلهای شریعت محسوب می گردد، بنابراین می شود که یکی از حد اقل ترین معیارهای ادغام مجدد جنگجویان پایین رتبه طالبان را مشروط بر اقرار به جرایمی که آنها مرتکب شده اند در نظر گرفت.
- پوزش خواهی سمبولیک و عمومی دولت فعلی از جانب حکومتهای قبلی در برابر قربانیان می تواند بخشی از رنجهای گذشته را التیام ببخشد.

جامعه مدنی افغان و بین المللی باید:

- ایجاد یادبود ها به نام قربانیان اتفاقی افغانستان را مورد تشویق قرار بدهند و مثال هایی را از چگونگی همیاری گروههای متفاوت نژادی افغانستان در زمان جنگ، مورد تمرکز قرار دهند.
- پروسه های ثبت و مستند سازی رخداد ها را بهتر هماهنگی کنند تا از دوباره شوکه شدن قربانیان جلوگیری شود و کار روی تخطی ها به شمول تخطی های فعلی بصورت گسترده تر صورت بگیرد. و اینکه گسترش حیطة تحقیق AREU را به شمار بیشتری از ولایات مد نظر قرار بدهند تا تصداهای بیشتری شنیده شود و به جغرافیایی وسیع تری رسایی صورت بگیرد.
- راه اندازی و ارائه آموزشهای دادخواهی در میان شبکه های انجمن قربانیان را ادامه بدهند و فرصتهای تعامل را برای قربانیان در سراسر افغانستان فراهم سازند تا آنها معلومات لازم را با یکدیگر برای دادخواهی خواستهایشان، شریک سازند.

دست یافتن به صلح در افغانستان

اگرچه اکثریت مردم در این تحقیق AREU در باره دورنمای صلح متردد می باشند ولی در عموم می خواهند حکومت برای ختم منازعات و استقرار یک ثبات پایدار کار کند. این خواسته مبتنی بر ختم جنگ در کشور، به صراحت در برگیرنده مواردی از قبیل پیاده شدن عدالت، روی کار آمدن یک دولت مشروع که نگرانی های مردم عادی را در اولویت قرار دهد و مصالحه را در میان همه افغانها بوجود آورد، بوده است.

احساس جمعی این است که صلح سازی مسئولیت اصلی دولت بوده که از بالا به پایین عملی شود، در حالیکه تحقیق حاضر نشان می دهد که صلح دوامدار را نمی توان بسادگی با دست یافتن به یک راه حل سیاسی در سطح رهبران و ادغام مجدد طالبان پایین رتبه به دست آورد. در بدل آن، بسیاری از مردم تاکید داشتند که این پروسه باید از سوی هویت های فراگیر تری تقویت گردد و در برگیرنده طیف وسیعی از پروسه هایی باشد که باعث استقرار نظم و آرامش در تمامی سطوح جامعه می گردد. این پروسه ها می تواند شامل پذیرفتن و پرداختن به گذشته باشد که از طرق ارائه مکانیسمهای تامین عدالت، التیام بخشی، باز سپردن و جبران کردن، بازسازی روابط مثبت، ایجاد تغییرات بنیادی در فرهنگ و هنجار ها و وارد ساختن تغییر اساسی در عرصه اجتماعی، اقتصادی و سیاسی ممکن می باشد. با درک این مطلب، نیاز است یک دورنمای درازمدت برای رشد و انکشاف صلح و مصالحه در افغانستان در نظر گرفته شود تا اجازه دهد این پروسه ها بصورت طبیعی در طول زمان پیشرفت کنند نه اینکه در یک سطح سیاسی تحمیل شوند.

خواسته عمومی مردم چنین وانمود گردید که پروسه های صلح سازی باید به معنای واقعی اش افغانی باشد و بر اساس مکانیسمهای از قبل موجود مانند سیستم جرگه عیار گردد که یا حد اقل دخالت خارجیان در آن وجود داشته باشد و یا هم بدون مداخله آنها صورت بگیرد. مردم بصورت گسترده به این باور بودند که

پروسه های صلح در مجموع با ناکامی مواجه گردیده زیرا این پروسه ها عاری از نمایندگی واقعی خواسته های مردم افغانستان بوده و بازیگران مشروع در آن نقشی نداشته اند. در این میان، از طالبان به عنوان بزرگترین مانع در راه صلح یاد می شود. در باره ادغام مجدد طالبان نظرات موافق وجود داشت اما در اینکه به رهبران طالبان پست های دولتی داده شود، بی میلی وجود داشت. اگرچه، در میان بعضی از گروههای مصاحبه شونده (در ولایتهای کابل و غزنی) یک اندازه انعطاف وجود داشت که در صورت تشخیص داده شدن افراد به ارتکاب جرایم، به جلوگیری از سهمیم شدن آنها در قدرت و دولت، اکتفا شود. و بالاخره، چنین احساس گردید که در صورت روی کار آمدن یک دولت مشروع و مسئول که دیگر قوای بین المللی در کشور حضور نداشته باشند، شرایط و زمینه گفتگوهای واقعی صلح فراهم خواهد شد.

دولت افغانستان باید:

- پروسه های سیاسی در سطح کلان و ابتکار مصالحه مبتنی بر محلات را با دید استقلال طلبانه ببیند. ابتکارات محلی موجوده نادیده انگاشته نشوند و همچنان انتظار این را نباید داشت که این ابتکارات قابل افزایش باشند.
- تعاریف و تعبیر وسیعی را که از مصالحه از سوی جواب دهندگان تحقیق صورت می گیرد با حساسیت دنبال کند. از آنجا که در مورد ادغام مجدد شورشیان پایین رتبه آمادگی وجود داشت، موفقیت این پروسه به ابتکارات اعتماد سازی جدی و همچنین به رسیدگی به عوامل بروز جنگ بستگی دارد.
- اطمینان دهد که گفتگو کنندگان صلح اشخاص بی طرف، صادق، محترم، با نفوذ و قابل پذیرش باشند و دست شان به خون کسی آلوده نباشد.
- شورای عالی صلح باید با جدیت با نهاد های جامعه مدنی، تشکل های مذهبی، رسانه ها، گروههای زنان و نهاد های فرهنگی کار کند و اطمینان بدهد که پروسه ها مشارکتی بوده و پیامهای صلح به همه رسانده شده و معلومات دقیق در باره پروگرام APRP به مردم داده شود.
- اطمینان حاصل شود که جوانب بازسازی اجتماعی پروگرام APRP بصورت کامل تطبیق گردیده و امتیازات آن به همه گروههای اجتماعی تعلق بگیرد نه اینکه فقط شامل حال جنگجویان شود.
- نقش بازیگران محلی نادیده گرفته نشود تا اطمینان حاصل گردد که کمیته های محلی صلح و ادغام مجدد طوریکه در پروگرام APRP آمده است، بطور کامل فعال بوده و بصورت واقعی و شفاف از مردم نمایندگی نمایند تا محلات را قادر ساخته باشند خودشان تشخیص بدهند که با چه کسی چه نوع برخورد صورت بگیرد.
- عملی ساختن پالیسی های سراسری در نظر گرفته شود تا نارضایتی ها و کینه های دوران جنگ از طریق پروسه های بخشش و پوزش محلاتی که یکی از راههای پرداختن به قضایای دوران جنگ می باشد، روی دست گرفته شود و از این رهگذر، قربانیان خودشان قادر باشند که جنایات معینی را عفو کنند و یا هم نکنند.
- گروههای زنان را بصورت واقعی در سطوح پالیسی سازی در باره گفتگوهای مصالحه شامل سازد و زنان را بعنوان گروههای هدف در پروژه های صلح و ادغام مجدد در نظر بگیرد. دولت باید اطمینان بدهد که حقوق زنان بشمول حقوق قانونی شان و آزادی را که با دشواری بدست آورده اند، حفظ گردد.
- با در نظر داشت اینکه دولت در برابر حقوق بین الملل مسئولیت دارد، از احتمال پیگرد عدلی و قضایی افراد متخلف دوران جنگ و جنایتکاران ضد بشریت، جلوگیری نکند.

قوتهای بین المللی باید:

- به سپردن مسئولیت های امنیتی به نیروهای امنیتی افغان ادامه بدهند اما در نظر داشته باشند که این روند از معقولیت و سرعت قابل مدیریت برخوردار باشد تا بتواند در جهت افزایش استقلالیت دولت افغانستان مؤثر واقع شود.

تمویل کنندگان بین المللی باید:

- از پروسه صلح نظارت بعمل آورند و تعهدات خود را در قبال حقوق بشر و حقوق زنان حفظ نمایند.

جامعه مدنی بین المللی باید:

- گسترش روابط و شبکه ها را در بین جامعه مدنی افغانستان تشویق نمایند. در فراهم سازی دانش و تربیه لازم در مورد حقوق و نقش نهاد های جامعه مدنی تلاش نمایند تا آنها به بازیگران اثرگذار و تثبیت شده در پروسه های صلح تبدیل شوند.
- با نهاد های جامعه مدنی افغانستان از نزدیک کار کنند تا اطمینان حاصل گردد دولت افغانستان در پروسه های صلح رهبران مذهبی و بزرگان محلی را شامل می سازد تا در پخش پیامهای مثبت صلح، اتحاد و مصالحه، در اجتماعات آنها کمک شود. باید معلومات درست در اختیار آنها قرار بگیرد تا ایشان بتوانند انکشافات کلان را با مردم در سطح محلات در میان بگذارند.

جامعه مدنی افغانستان بشمول گروههای زنان باید:

- با یکدیگر همکار باشند تا در مسایل عدالت و صلح صداهایشان شنیده شده و حقوق شان در نظر گرفته شود.
  - در گوشزد نمودن جوانب رهبری کننده پروسه صلح مبنی بر عملکرد آنها نسبت به تعهدات شان در قبال حقوق بین المللی و خواسته های مردم افغانستان بشمول قربانیان جنگ، نقش فعال داشته باشند.
  - بر دخیل ساخته شدن شان در پروسه های ادغام مجدد محلی، حل و فصل دعاوی و نارضایتی ها و پروژه های انکشافی، تاکید و اصرار نمایند.
- این تحقیق، عمق میراث های جنگ در افغانستان را برملا می سازد و اینکه چه چالشهای فراوانی فرا روی رسیدن به صلح می باشد. همچنان، این تحقیق نشان می دهد که افغان ها حاضرند بخاطر رسیدن به صلح دست به سازش مصلحتی بزنند. رهبران همه جوانب منازعه باید تابع قانون باشند. صلح در اینجا، به بهای همه چیز نیست بلکه مفهوم آن در محور قرار دادن خواستههای افغانها روی میز گفتگوها و پرداختن واقعی به این خواست ها می باشد. شاید، رسیدن به یک کشور آرام و متحد امر دشواری باشد ولی خواستن آن چندان کار مشکلی هم نیست.

نسخه چاپی این کتاب به طور رایگان در دفتر این اداره موجود است
واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان
خانه ۶۴۹، سرک ۳ (سمت راست)، چهارراهی حاجی یعقوب، شهر نو کابل، افغانستان
تلیفون: ۵۸۴ ۶۰۸ ۷۹۹ (۰) ۹۳+
ایمیل: areu@areu.org.af
وب سایت: www.areu.org.af

